

[View this email in your browser](#)

Rotterdamsch Leeskabinet

Nieuwsbrief maart/april 2018

In deze nieuwsbrief kunnen we een mooie lezing door Frits van Oostrom aankondigen, en u kunt vast de datum van de Algemene Ledenvergadering in uw agenda zetten. Net als vorig jaar organiseren we met de Soroptimisten een interessante lezing na afloop van de ledenvergadering. We kijken terug op een erg leuk gesprek tussen Maria Heiden en Martin Michael Driessen. Verder besteden we aandacht aan de biografie van Jaap Verheul over de Amerikaanse historicus John Lothrop Motley, en laten we u kennismaken met de Gotische literatuur. Tot slot vindt u een greep uit de leukste evenementen van Rotterdam, en in uitgelicht hebben we de èchte debuutbundel van Lucebert voor u.

Inhoud:

1. Nieuws
2. Activiteiten: 21 maart- Frits van Oostrom over *Nobel Streven*
3. Nieuw in context:
 - John Lothrop Motley en de Amerikaanse ontdekking van Nederland
 - Gotische literatuur in het Leeskabinet
4. Cultureel Rotterdam
5. Uitgelicht: Apocrief, de echte debuutbundel van Lucebert

Nieuws

Ledenvergadering en lezing in samenwerking met Soroptimisten

Op 23 mei a.s. zal de Algemene Ledenvergadering worden gehouden, waarvoor leden van het Leeskabinet te zijner tijd een uitnodiging ontvangen. Net als vorig jaar zullen we de ledenvergadering combineren met een mooie lezing in samenwerking met de Soroptimist Club Rotterdam. In 2017 werd bij deze gelegenheid de eerste Rita Lensink-Bosman-lezing gehouden, ter nagedachtenis aan dit prominente lid van de Soroptimisten. Ook dit jaar wordt de lezing in haar naam gehouden, wat betekent dat de

Tweede Wereldoorlog in de stad Rotterdam als onderwerp centraal zal staan. Meer inhoudelijke informatie over deze lezing volgt in de volgende nieuwsbrief.

Nieuwsbrief-archief en aanmelding op de website

Dit is alweer de vijfde nieuwsbrief die het Leeskabinet publiceert. Als u op de nieuwsbrief wilt reageren, dan kan dat simpelweg door de mail te beantwoorden. Vindt u het leuk om terug te kijken naar oudere edities, dan kunt u die nu op [onze website terugvinden](#).

Kent u mensen die het ook leuk zouden vinden om de Leeskabinet-nieuwsbrief te ontvangen, maar die geen lid zijn van het Leeskabinet? Ook dat is geen probleem. Men kan zich [hier aanmelden](#) voor de nieuwsbrief, om op de hoogte te blijven van onze activiteiten en andere mooie literaire evenementen in Rotterdam.

Werkzaamheden op de campus

Nog altijd zijn er op de Erasmus campus werkzaamheden gaande waarvan u mogelijk de gevolgen ondervindt. De herstelwerkzaamheden aan het Polakgebouw gaan voorspoedig en de verwachting is dat studenten er eind maart/begin april 2018 weer terecht kunnen. Dit zal de drukte in de bibliotheek aanzienlijk verlichten.

Ook aan de loopbrug tussen de bibliotheek en het Theil-gebouw (het voormalige C-gebouw) worden nog werkzaamheden uitgevoerd. Er komt onder andere nieuwe beglazing, een nieuw plafond en een beter ventilatiesysteem. Dit betekent dat de loopbrug in de komende weken soms niet toegankelijk is. In dat geval kunt u uiteraard gebruikmaken van de hoofdingang van de bibliotheek op straatniveau.

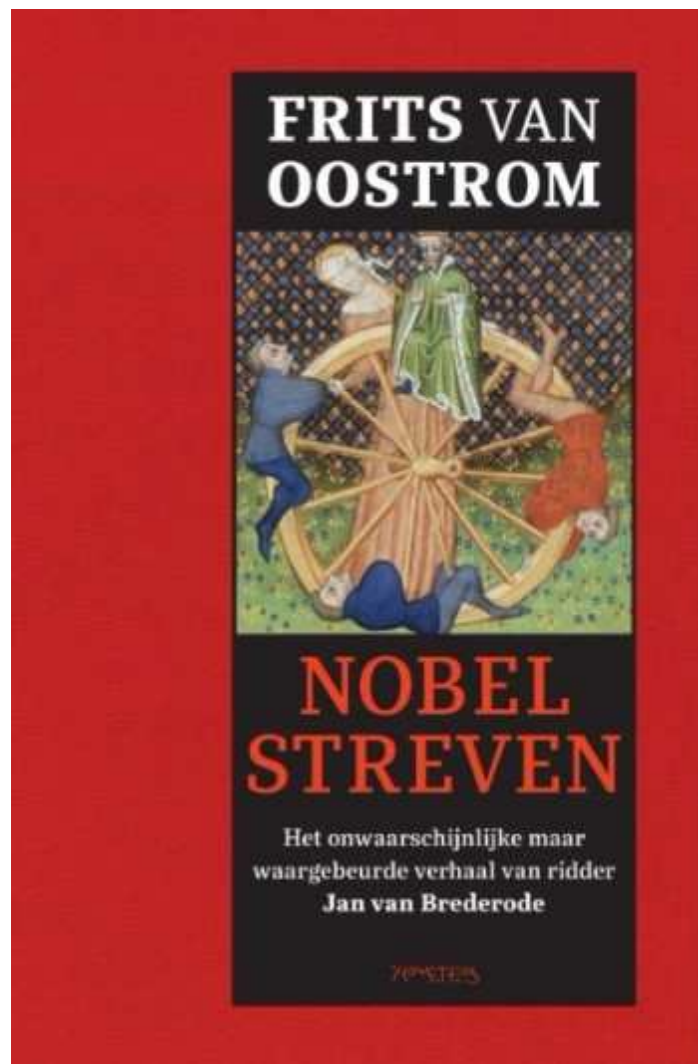
Op **30 maart** en **1 en 2 april 2018** is het bibliotheekgebouw open van 10:00 uur tot 21:00 uur vanwege Goede Vrijdag en Pasen. De informatiebalie is op die dagen niet bemensd, maar u kunt wel gebruikmaken van de Self Service Library. Ook op zaterdag **31 maart** is de balie van het Lees kabinet niet bemensd. Voor de meest actuele informatie over de openingstijden van het gebouw kijkt u op de [website van de UB](#).

De Balkan in het Lees kabinet

Op 24 januari was de schrijver Martin Michael Driessen te gast bij het Leeskabinet. In de Senaatszaal werd hij geïnterviewd door Maria Heiden over zijn schrijverschap en vooral over zijn laatste roman *De Pelikaan*. In deze *comédie humaine* staat de curieuze vriendschap centraal van twee niet al te gelukkige mannen, die elkaar chanteren zonder dat ze het van elkaar weten. Het verhaal speelt zich af in een dorpje aan de Kroatische kust, aan de vooravond van de val van Joegoslavië. In het boeiende gesprek, dat werd bijgewoond door ruim zestig leden, ging Driessen nader in op de achtergronden van het verhaal en op de autonome rol van de verbeelding bij het schrijven. Wij kunnen *De Pelikaan* van harte aanbevelen!

Activiteiten

Leeskabinet lezing:

Frits van Oostrom over *Nobel Streven* - Het onwaarschijnlijke maar waargebeurde verhaal van ridder Jan van Brederode

Frits van Oostrom heeft de geschiedenis van Jan van Brederode, en heel de rijke wereld daaromheen, virtuoos gereconstrueerd en vervat in een meeslepend verhaal. (historiek.net)

De naam Brederode zal menigeen bekend in de oren klinken: de ruïne van Kasteel Brederode bij Santpoort is immers nog altijd te bezoeken. De Brederodes vormden een belangrijk geslacht in het middeleeuwse graafschap Holland. Over de zevende heer van Brederode schreef Frits van Oostrom zijn meest recente boek *Nobel Streven*.

Jan van Brederode (ca. 1372-1415) begon zijn leven voorspoedig binnen de

gegoede familie, maar eindigde als het zwarte schaap. Zijn levensloop leent zich als geen ander voor deze historische pageturner: van een onderaardse grot met hels vagevuur, via het klooster, naar een bizarre ontvoering om aan zijn torenhoge schulden te ontkomen. Zijn naam zou in Europa befaamd worden.

Van Oostrom weet het verhaal van Jan van Brederode te voorzien van een rijke context, waardoor de lezer een levendig beeld krijgt van het dagelijks leven in het middeleeuwse Holland.

Neerlandicus Frits van Oostrom (1953) is hoogleraar te Utrecht. Voor zijn wetenschappelijk werk kreeg hij de Spinozaprijs, en zijn boek *Maerlants wereld* (1996) werd bekroond met de AKO-literatuurprijs.

Hij was voorzitter van de commissie die de Canon van de Nederlandse geschiedenis ontwikkelde. Ook was hij president van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen.

Woensdag 21 maart 20:00 tot 21:15 uur, inloop vanaf 19:30

Senaatszaal, Erasmus Building (voormalig A-gebouw, eerste verdieping)

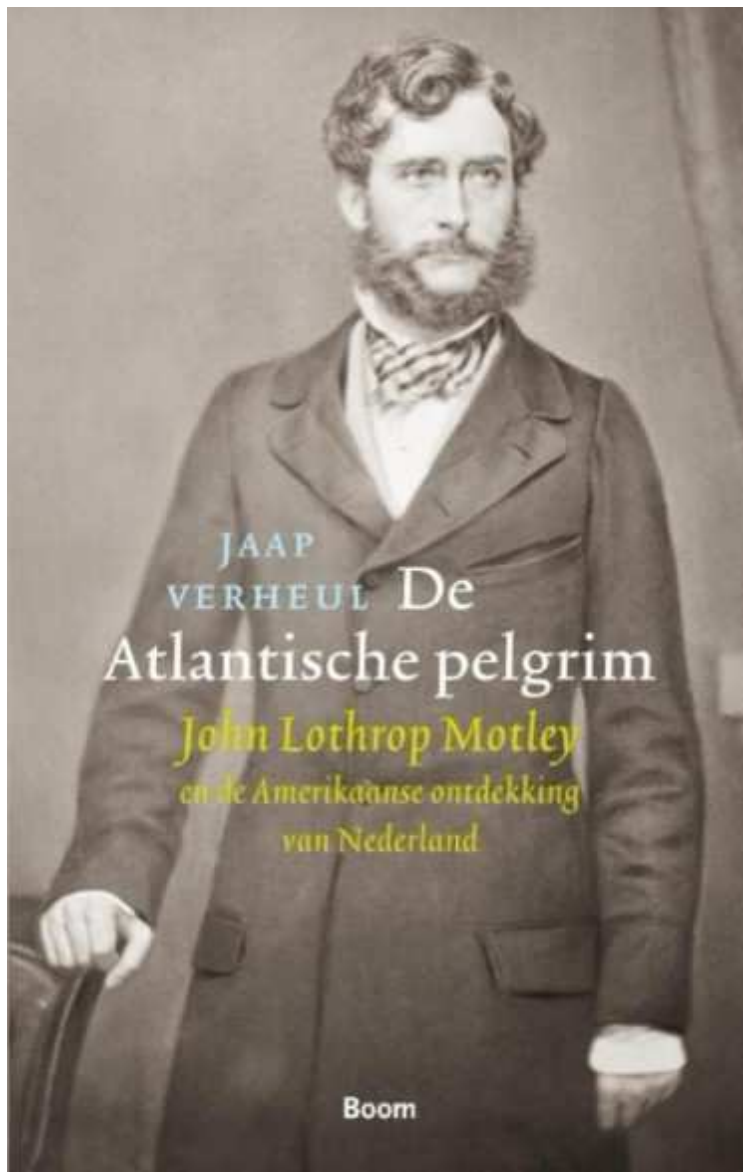
Gratis toegang, ook voor niet-leden

Graag vooraf aanmelden via leeskabinet@eur.nl of tel. 010 408 11 95

Nieuw in context

John Lothrop Motley en de Amerikaanse ontdekking van Nederland

Elsbeth van der Ploeg

Tijdens de Olympische winterspelen verklaarde de Amerikaanse nieuwslezeres Katie Couric van NBC het succes van de Nederlandse schaatsers voor haar televisiekijkers als volgt: in een stad als Amsterdam is de schaats een belangrijk transportmiddel. Twitterhoon was haar deel. Nederlanders die de Verenigde Staten wel eens bezocht hebben, zal het bekend voorkomen. (Lopen jullie echt allemaal op klompen? Wat is eigenlijk de hoofdstad van Amsterdam?)

Begin achttiende eeuw was het met de Amerikaanse kennis van de Lage Landen al niet veel beter gesteld. En wat men wist, was niet erg positief. Zo schreef de hoofdredacteur van de *North American Review* in 1845 nog dat Nederland een beeld oproep van 'een vlak, oninteressant land, en een volk dat zeer verslaafd is aan koophandel, jenever en tabak'. De negatieve publieke

opinie werd gevoed door de publicaties van de Engels-Ierse journalist Thomas Colley Grattan. Deze schrijver zette de noordelijke Nederlanden neer als tiranniek tegenover de vrijheidslievende zuiderlingen, die streed voor hun onafhankelijkheid tegen de despotische koning Willem I. Eerder al werd de Nederlandse natie als mogelijk republikeins voorbeeld afgeserveerd door niemand minder dan Alexander Hamilton, één van de schrijvers van de Amerikaanse grondwet. Er was geen krachtige centrale regering, en tot overmaat van ramp werd het landje ook nog eens door Napoleon ingelijfd.

Toch kwam er uiteindelijk verandering in de beeldvorming, mede dankzij John Lothrop Motley. Jaap Verheul schreef met *De Atlantische Pelgrim* ([RLK 16.00 motl VERH](#)) een razend interessante biografie van de historicus die met zijn bestseller *The Rise of the Dutch Republic* (1856) zijn naam definitief op de kaart zou zetten. De heroriëntatie op de cultuur van het Europese continent was volgens Verheul een direct gevolg van de populariteit van de Duitse Romantiek, en van Goethe en Schiller in het bijzonder. Beide schrijvers hadden de Nederlandse Opstand gebruikt als achtergrond voor hun literaire werk: Goethe in zijn toneelstuk *Egmont* (1788), en Schiller in zijn theatergedicht *Don Karlos* (1787). Het was het startsein voor tal van Amerikanen om Nederland op te nemen in de Europese Tour, met havenstad Rotterdam als startpunt.

Plotseling werd de Opstand gezien als het hoogtepunt van de zestiende eeuw, en de Nederlandse geschiedenis als 'de strijd van een dapper volk voor zijn vrijheid'. Motley had zijn lotsbestemming gevonden: 'Mijn onderwerp heeft me opgetild, me meegesleurd en me in zich opgezogen'. In 1851 vertrok hij met vrouw en kinderen naar Europa om zijn eerste Nederlandse geschiedenis te schrijven. In de catalogus van het Rotterdamsch Leeskabinet vindt u naast *The Rise of the Dutch Republic* ([RLK S 31 B 38](#)) ook het vierdelige *History of the United Netherlands* ([RLK B X 1:127](#)) en *The Life and Death of John of Barneveld* ([RLK A II a 8:108](#)).

Verheuls biografie van Motley is zeer de moeite waard, niet alleen als interessante levensbeschrijving, maar vooral als historiografisch werk. De lezer krijgt een goed beeld van de ontwikkeling van de geschiedschrijving. Bijzonder is de impuls die Motley's werk gaf aan Nederlandse historici: zowel Robert Fruin als Johannes van Vloten waren kritisch over de kwaliteit van de Amerikaanse observaties. Motley nam het niet nauw genoeg met de feiten, hij

was op de hand van de protestanten, en hij las geen Nederlandse bronnen. Mede door zijn kritiek op Motley's werkwijze, zou Robert Fruin als historicus streven naar een analytische, wetenschappelijke en meer objectieve geschiedschrijving.

Gotische literatuur in het Leeskabinet

Berrie Vugts

In 1764 verscheen in Engeland Horace Walpole's roman *The Castle of Otranto*, door hemzelf de naam 'gothic novel' meegegeven. Walpole wilde een genre scheppen dat de elementen van het middeleeuwse romantische verhaal en de roman in zijn eigen tijd combineerde, maar dan zonder het lieflijke van de eerste en het saaie realistische karakter van die laatste. ([RLK 90.50 WALP](#))

In 1778 volgde Clara Reeve met *The Old English Baron* ([RLK 90.50 REEV](#)). De bovennatuurlijke gebeurtenissen, een belangrijk element van de gotische roman, werden in Reeve's boek minder onwaarschijnlijk en absurd bevonden dan in Walpole's verhaal. Dit riep de vraag op of het gevaar niet bestond dat simpele geesten er werkelijk in zouden geloven.

Het was Ann Radcliffe die de *gothic novel* in dat opzicht sociaal geaccepteerd maakte, omdat ze alle schijnbaar bovennatuurlijke gebeurtenissen in haar verhalen uiteindelijk herleidde tot een geruststellende natuurlijke oorzaak. Haar

bekendste werk is *The Mysteries Of Udolpho* uit 1794. ([RLK 90.50 RADC](#)) Omdat haar succes veel imitators van mindere kwaliteit voortbracht werd het genre over het algemeen als inferieur, stereotypisch en als typische vrouwenlectuur gezien. Andere *gothic stories* die vanaf dat moment veel succes kenden waren bijvoorbeeld Polidori's *The Vampyre* (1818), Mary Shelly's *Frankenstein* (1819, [RLK S 35 J 338](#)), Edgar Allen Poe's *The fall of the house of Usher* (1839, [RLK B IV 2202](#)), en natuurlijk uit de Victoriaanse tijd Bram Stokers *Dracula* (1897, [RLK 90.50 STOK](#)).

De situering in ruimte en tijd en de bovennatuurlijke gebeurtenissen bepalen in hoofdzaak de typisch onheilspellende, donkere en melancholische sfeer van de *gothic novel*. Het grondthema van de gotiek in de literatuur is angst: existentiële angst, of kosmische angst, zoals H.P. Lovecraft het heeft genoemd. Lovecraft verwoordde het als volgt: 'the oldest and strongest emotion of mankind is fear, and the oldest and strongest kind of fear is fear of the unknown'.

Hoewel we uit het citaat van Lovecraft mogen afleiden dat we die angst moeten opvatten als iets wat van buiten af op ons inwerkt, als angst voor het onbekende, wordt diezelfde angst, als het begin van de twintigste eeuw het werk van Freud uitkomt, ook steeds vaker begrepen als de angst voor het terugkomen van datgene wat we als mens zouden onderdrukken, als angst dus voor het stiekem toch bekende. Zijn bekende theorie van het oedipuscomplex zou zelfs als een *gothic story* gelezen zou kunnen worden, omdat deze theorie belangrijke deelmotieven van bezitsdrang, seksuele begeerte, moord en verborgen afkomst met de *gothic novel* deelt.

Met de lancering van Freuds theorie, die de mens als een gelaagd subject voorstelde en niet als een formele eenheid met een strak afgebakend 'ik', kunnen de belangrijkste elementen van de gotische roman een andere betekenis krijgen. De kosmische angst staat dan symbool voor het solide 'ik' in verval, iets wat met de opkomst van het modernisme aan het begin van de twintigste eeuw nog verder zou worden uitgewerkt.

Boekenweek: **10 t/m 18 maart 2018**. Dit jaar is het thema Natuur; Griet Op de Beeck schreef het boekenweekgeschenk. Op haar tournee doet ze uiteraard ook Rotterdam aan, op **zaterdag 17 maart**. Van 13:30 tot 15:00 uur is Op de Beeck bij [boekhandel Maximus](#) in Hillegersberg, en van 16:00 tot 17:30 signeert ze bij [boekhandel Donner](#).

In boekhandel Donner interviewt Maria Heiden de schrijfster Jolande Withuis over haar nieuwste boek *Raadselvader*. **Zaterdag 10 maart**, vanaf 15:00 uur, [toegang vrij](#).

Tijdens de boekenweek bezoekt Connie Palmén boekhandel Maximus! Zij wordt geïnterviewd door Maarten Dessing, op **vrijdag 16 maart** vanaf 19:30. Kaartjes €10,-, aanmelden in de winkel of via [de mail](#).

Ook op **vrijdag 16 maart**: het Rotterdamse boekenbal. Georganiseerd door boekhandel v/h Van Gennep en Arminius Rotterdam, met optredens van Kees Moeliker, Anne Vegter, Maartje Wortel, en vele anderen. Verder zijn er stadsnatuurwandelingen en is er muziek van o.a. Hausmagger. Presentatie door

Wilfried de Jong. Arminius, 21:00 uur. [Koop hier uw kaartje.](#)

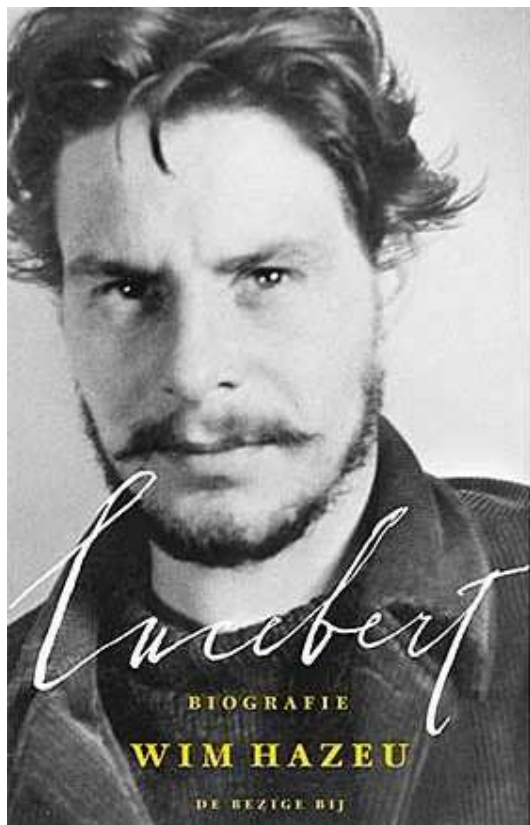
Reizen met Steinz: met literair redacteur Jet Steinz op reis langs de letteren. In deze editie gaat Steinz u voor naar het Londen van Charles Dickens. Welke band had hij met de stad en welke invloed had de stad op zijn werk? **Zondag 18 maart** in de filmzaal op de vierde verdieping van de Centrale Bibliotheek. Toegang gratis.

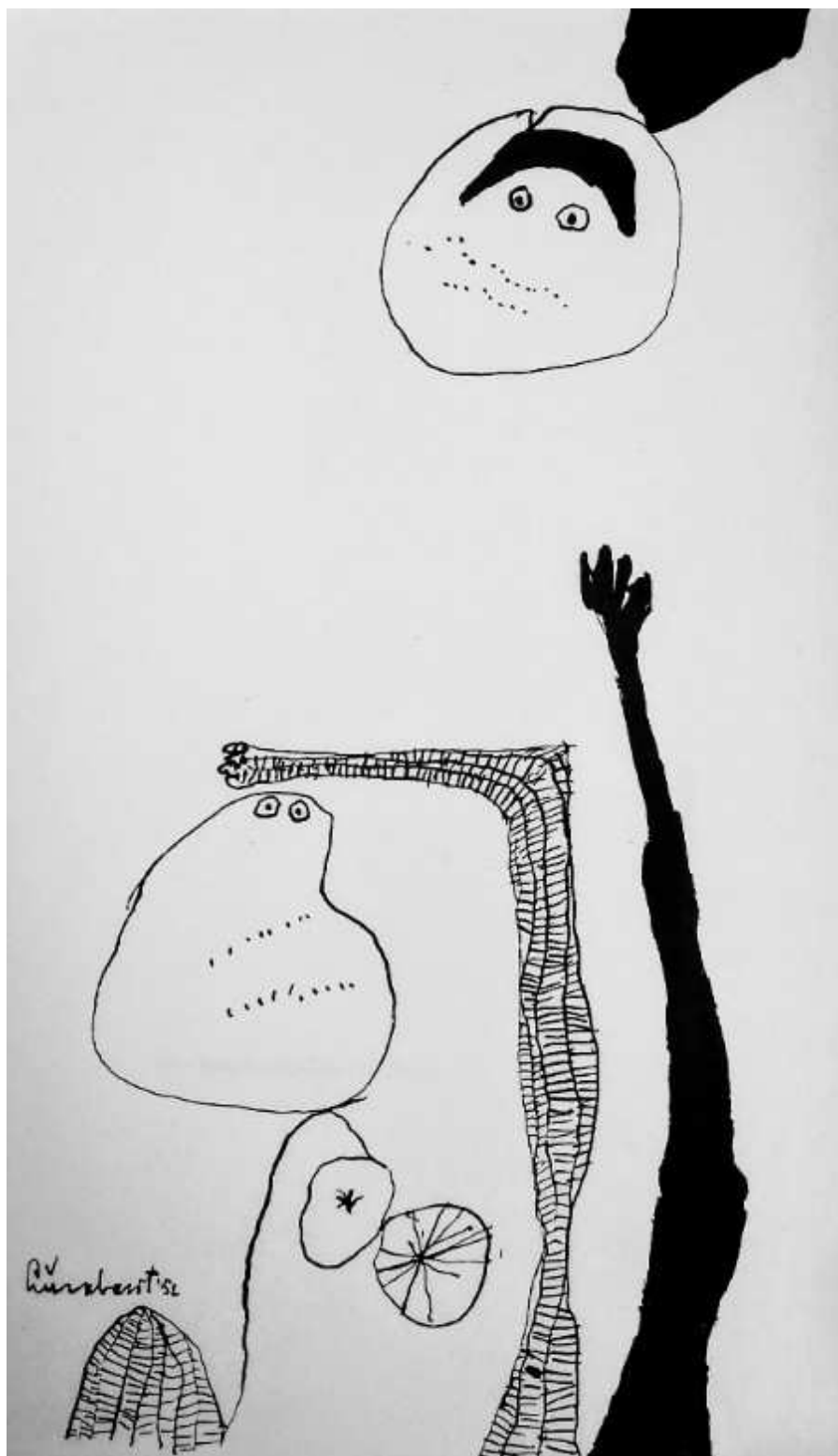
Boek&Meester is terug op **donderdag 22 maart** in Theater Rotterdam, met P.F. Thomése over zijn nieuwste boek *Ik, J. Kessels*. Interview door Ernest van der Kwast, vanaf 20:00 uur. Leeskabinet-leden gaan met korting, [koop hier uw kaartje.](#)

Vrijdag 13 en zaterdag 14 april: literatuurfestival Woordnacht, op verschillende locaties in het centrum van Rotterdam. Met vele literaire gasten zoals A.F.Th. van der Heijden, Joke van Leeuwen, Myrte Leffring en Dick Matena. Adriaan van Dis opent het festival met de Anna Blamanlezing over postkolonialisme. Kijk voor de meest actuele informatie en voor passepartouts op de [website van Woordnacht.](#)

Zaterdag 14 april: leer een collagegedicht schrijven in een inspirerende workshop op de Rotterdamse Volksuniversiteit. [Informatie en aanmelding.](#)

Uitgelicht:
***Apocrief*, de echte debuutbundel van**
Lucebert

Het verschijnen van de biografie van Lucebert door Wim Hazeu heeft de afgelopen weken nogal wat stof doen opwaaien. Wie had kunnen vermoeden dat de avantgardistische dichter en schilder, voorman van Cobra en de Experimentelen, in de oorlog nazi-sympathieën koesterde, zich antisemitisch uitte en zich vrijwillig

aansloot bij de Duitse Arbeitseinsatz. Lucebert (pseudoniem van Bertus Swaanswijk, 1924-1994) gold in de jaren vijftig en zestig als een linkse revolutionair. Het één hoeft het ander blijkbaar niet uit te sluiten. Zonder zijn houding goed te praten, zien we bij veel meer kunstenaars en intellectuelen in hun vroege, romantische jaren ideologische keuzes die nog niet getuigen van levenservaring en die vaak later werden herroepen. Lucebert verkoos echter de doofpot.

Hoe dan ook, het bijzondere artistieke oeuvre verliest er zijn betekenis en waarde niet door. In het Leeskabinet is de poëzie van Lucebert goed vertegenwoordigd. Daaronder is ook zijn debuutbundel *Apocrief* uit 1952, die weliswaar twee jaar na de bundel *triangel in de jungle* verscheen, maar dat kwam omdat Wim Schouten, de uitgever van De Bezige Bij, de publicatie niet direct aandurfde. *Apocrief* bestaat uit twee onderdelen: 'Apocrief' en 'De Analphabetische naam' en sluit af met een aantal gedichten over beeldend kunstenaars (zoals Brancusi, Arp en Klee).

Op het omslag en tussen de delen zijn enkele typerende inkttekeningen opgenomen, wat de aantrekkelijkheid nog verhoogt. Het werd een invloedrijke bundel, die meerdere herdrukken beleefde. Dat was nodig, want de oplage van de eerste editie bedroeg 500 genummerde exemplaren. Het Leeskabinet heeft twee exemplaren van de eerste druk ([alleen ter inzage](#)), maar ook een uitleenbaar exemplaar van de derde druk uit 1957. Uiteraard is ook de biografie door Hazeu aanwezig ([RLK 16.00 luce HAZE](#)).

Volg ons op sociale media:

Copyright © *2018* *Rotterdamsch Leeskabinet*, All rights reserved.

Jaargang 2 nieuwsbrief 5: maart/april

E-mail voorkeuren aanpassen:

You can [update your preferences](#) or [unsubscribe from this list](#).

Rotterdamsch Leeskabinet

p/a Universiteitsbibliotheek (Library Building)

Burgemeester Oudlaan 50, 3062 PA Rotterdam

Postbus 1738, 3000 DR Rotterdam

www.leeskabinet.nl

Informatie algemeen en uitleen: 010 - 408 11 95 of e-mail leeskabinet@eur.nl

This email was sent to <<Email Address>>

[why did I get this?](#) [unsubscribe from this list](#) [update subscription preferences](#)

Rotterdamsch Leeskabinet · Burgemeester Oudlaan 50 · Rotterdam, 3062 PA · Netherlands

The MailChimp logo is displayed in a white, cursive font within a grey rectangular box.